

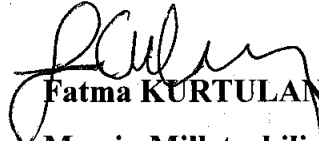

T.C. MİLLÎ
HAKKARİYAT CEMİYETİ
Gözetim Kurulu
Sayı: 381
Tarih: 12.09.2018

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

5271 Sayılı Ceza Muhakemesi Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi
gerekçesi ile birlikte ekte sunulmuştur.

Gereğini arz ederiz.

Fatma KURTULAN
Mersin Milletvekili

HDP Grup Başkanvekili

TBMM BAŞKANLIĞI	
Tali Komisyon	
Esas Komisyon	Adalat
Tarih :	15 Ekim 2018
Esas No:	2/1005

TBMM
KANUNLAR ve KARARLAR BŞK.LİĞİ

12 Eylül 2018

Numara:

TBMM
GELEN EVRAK

12 Eylül 2018

No:

350402

EBYS'ye AKTARILMIŞTIR

GENEL GEREKÇE

Ceza Muhakemesinde Ses ve Görüntü Bilişim Sisteminin Kullanılması Hakkında Yönetmeliğin 20.09.2011 tarihinde Resmi Gazete yayımlanarak yürürlüğe girmesiyle yargılamada yeni bir dönem olarak ifade edilen Ses ve Görüntü Bilişim Sistemi (SEGBİS) uygulaması başlamıştır. Bu yöntemin amaçları ise ilgili yönetmelikte belirtilmiş, mağdur çocuklar ve duruşmaya getirilmesi mümkün olmayan ve tanıklığı maddi gerçeğin ortaya çıkarılması açısından zorunlu olan kişilerin tanıklığında bu yöntemin zorunlu olduğu ifade edilmiş; yine “kimliği saklı tutulan tanıklar açısından da bu sistem uygulanır” hükmü ile SEGBİS’in amacının çerçevesi çizilmiştir.

Tamamıyla hukukun hızlı işlemesi ve tarafların hak ve hukuklarının gözetilmesini temel alan bu uygulama giderek keyfi bir tutum halini almış, bahsedilen amaçlar dışında kalan ifade alımlarında, savunmalarda da sıklıkla kullanılır hale gelmiştir. Uygulamada güvenlik ve ulaşım açısından zorluk yokken bile sanıklar ısrarla SEGBİS yöntemi ile ifade vermeye, kendilerini savunmaya zorlanmaktadır. Özellikle tutuklu milletvekilleri, parti başkanları, belediye eş başkanları, avukatlar gibi kamuoyunun davalarını yakından izlediği kişiler SEGBİS aracılığıyla ifade vermeye zorlanmakta, bu yöntemi kabul etmeyenlerin ise davaları uzatılmakta ya da susma hakkını kullanmış gibi davaları sonuçlandırılmaktadır. Bu durumun en yakın örneği, 11.09.2018 tarihinde yaşanmış, HDP’nin önceki dönem Eş Genel Başkanı Figen Yüksekdağ hakkında Diyarbakır 13. Asliye Ceza Mahkemesi’nde görülen duruşmasına mazeret bildirmesine rağmen zorla SEGBİS’e çıkarılma kararı alınmış ve uygulanmıştır. Yine yerine kayyum atanarak tutuklanan Van Büyükşehir Belediye Eş Başkanı Bekir Kaya SEGBİS ile bağlandığı 10.09.2018 tarihindeki duruşmasında 8 yıl 9 ay hapis cezası verilmiştir. Aynı tarihte duruşması bulunan Çağdaş Hukukçular Derneği üyesi avukatlar tutuklu yargılandıkları SEGBİS ile ifade vermeye zorlandıkları için açlık grevine girmiştir. Ayrıca Halkların Demokratik Partisi’nin önceki dönem Eş Genel Başkanı Selahattin Demirtaş’ın ısrarla duruşma salonunda hazır bulunup savunma yapmayı talep etmesine rağmen “Sanıksız yargılama” olarak nitelendirilebilecek bu uygulama aracılığı ile savunma yapmaya zorlandığı halen kamuoyunun gündemindedir. Demirtaş tutuklandığında helikopterle alıncaya Edirne Cezaevi’ne götürülmüştür. Ancak mahkemeye getirilmesine “yargılama giderleri” engel olarak gösterilmiş, SEGBİS ile savunma yapmaması durumunda ise “susma hakkını” kullanmış sayılacağı ifade edilmiştir.

Yöntem savunucularının SEGBİS’le yargı sürecinin hızlandırıldığı, kolaylaştırıldığı, zamandan ve işgücünden kazanımlar sağlandığı ve yargıda verimliliğin artırıldığı şeklindeki yaklaşımlarına karşın, SEGBİS sanığın savunma hakkını tamamen kısıtlayabilen, yargılamadaki yüzyüzelik ilkesini ihlal eden bir yönetime dönüşmüştür. Nitekim yalnızca istinabe suretiyle sorgunun yapılabileceği hallerde SEGBİS mümkün kılınmışken, istinabe suretiyle sorgunun mümkün olmadığı hallerde de SEGBİS’e başvurulduğu görülmektedir. Sanığın talebi bulunmasına rağmen duruşma salonunda hazır bulunmasını engelleyen, sanığın savunmasını SEGBİS üzerinden almış gibi yaparak yapılan eksik bir yargılama söz konusudur. Anayasanın Adil Yargılanma Hakkını düzenleyen 36. maddesinde “Herkes, meşru vasıta ve yollardan faydalanmak suretiyle yargı mercileri önünde davacı veya davalı olarak iddia ve savunma ile adil yargılanma hakkına sahiptir.” denilmektedir. Yine Anayasada yer alan hükme paralel olarak Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi’nin 6. maddesinde “Herkes davasının, medeni hak ve yükümlülükleriyle ilgili uyuşmazlıklar ya da cezai alanda kendisine yöneltilen suçlamaların esası konusunda karar verecek olan, yasayla kurulmuş, bağımsız ve tarafsız bir mahkeme tarafından, kamuya açık olarak ve makul bir süre içinde görülmesini isteme hakkına sahiptir.” hükmü yer almaktadır.

İnsan hak ve özgürlüklerini düzenleyen yasa belgelerinde karşılığını bulmuş olup, ihlali durumunda yargılamanın sağlıklı kabul edileceği ceza muhakemesi ilkelerinden doğrudanlık ve yüzyüzelik ilkeleri de SEGBİS ile yargılamaya çekince ile bakmaya yeterlidir. Doğrudanlık ilkesine göre göre yargılamayı yapan hâkim doğrudan doğruya sanığı sorguya çekmeli, mağdur, tanık ve bilirkişiyi dinlemeli, keşfi yapmalı ve bu kanıtları değerlendirip karar vermelidir. Yüzyüzelik ilkesine göre ise taraflar ve özellikle sanık, yargılamada hazır bulunmalıdır. SEGBİS uygulamasının bu ilkelere aykırılık teşkil ettiği aşikârdır. Çünkü bu uygulama ile alınan beyanlara hakim doğrudan temas edememektedir. Şüpheli, sanık veya tanığın vücut diline yeterince hakim olamamakta yine bu kimseler de huzurda olmadığından meseleye olan vakıflıkları olumsuz olarak etkilenmektedir. Özellikle şüpheli, sanık yahut tanığın ifadesi alınırken teknik bir takım sıkıntılar yaşanması, sanığın anlatılanları duruşmada yer almışçasına sağlıklı bir şekilde duyamaması, görüntünün kesilmesi, donması yine sanığın sesinin ve bunun neticesinde beyanlarının savcı veya hakime yeterli kalitede varamaması bu ilkelerle yargılamada gelinmek istenen amaca ulaşılmasına engel olmaktadır.

SEGBİS yöntemi ile alınan ifadeye göre verilen mahkeme kararlarının Yargıtay aşamasında bozulduğu da bilinmektedir. Örneğin Yargıtay 16. Ceza Dairesi bir kararında SEGBİS sistemi yoluyla yargılama yapılmasını ve sanığın mahkûmiyetine karar verilmek suretiyle savunma hakkının kısıtlanmasını “adil yargılanma hakkının ihlali” olarak değerlendirmiştir. Duruşmaya çıkmak isteyen sanığın bu isteği göz ardı edilerek SEGBİS uygulaması ile savunmasının alınmasının savunma hakkını kısıtladığı ulusal ve uluslararası hukuk tarafından kabul edilmiştir.

Kaldı ki Anayasanın 12. Maddesi temel hak ve hürriyetleri “dokunulmaz”, “devredilmez” ve “vazgeçilmez” olarak kabul etmiştir. Aynı şekilde Anayasa’nın 36. Maddesi “Herkes, meşru vasıta ve yollardan faydalanmak suretiyle yargı mercileri önünde davacı veya davalı olarak iddia ve savunma ile adil yargılanma hakkına sahiptir” güvencesi getirmektedir. Adil yargılama hakkı münhasıran yüz yüze iddia ve savunmasını mahkeme huzurunda vermeyi de içerir.

SEGBİS yöntemi yargılamada zorunlu hallerde başvurulacak olağanüstü bir yoldur. Bunu “esas yöntem” olarak benimsemek adil yargılama hakkının ihlalidir. Bütün bu nedenlerden dolayı SEGBİS yargıya, savunmaya olan güveni ciddi anlamda sarsmakta, hatta yok etmektedir. Yargıya olan güven hali hazırda zaten azalmışken, SEGBİS yönteminin keyfi bir şekilde kullanılması zarar ve mağduriyet yaratmaktadır. Ceza yargılamalarına olan güvenin bir nebze olsun tekrar tesis edilebilmesi için SEGBİS yönteminin kullanım amaçlarının çerçevesinin net bir şekilde çizilmesi elzemdir. SEGBİS’in mahkemede bulunmak sureti ile ifade vermek isteyen, savunmasını yapmak isteyen taraflara uygulanmaması hükmü kesin olarak yasal hale gelmelidir.

MADDE GEREKÇELERİ

MADDE 1: Madde ile Ses ve Görüntü Bilişim Sistemi SEGBİS ile yapılan ifade alma işlemleri sınırlandırılarak yargılamadaki yüzyüzelik ve doğrudanlık ilkeleri korunmuş, adil yargılanma ilkesi güçlendirilmiştir.

MADDE 2: Yürürlük maddesidir.

MADDE 3: Yürütme maddesidir.

**5271 SAYILI CEZA MUHAEMESİ KANUNUNDA DEĞİŞİKLİK YAPILMASI
HAKKINDA KANUN TEKLİFİ**

MADDE 1: 4/12/2004 tarihli 5271 sayılı Ceza Muhakemeleri Kanunu'nun 196 ıncı maddesinin 2 inci fıkrasının devamına gelmek üzere aşağıdaki ibare eklenmiştir.

“Sanığın esas mahkemesi huzurunda ifade vermek istediğini beyan etmesi durumunda sorgu işlemi durdurulur. Düzenlenen tutanak esas mahkemesine gönderilir.”

MADDE 2: Bu kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 3: Bu kanun hükümleri ilgili Bakanlık tarafından yürütür.